

September 2022

Høringsinnspill fra Framtiden i våre hender og Fairtrade Norge til DFØ: Krav til anskaffelser av måltidstjenester

Link	https://anskaffelser.no/berekraftige-anskaffingar/klima-og-miljo/horinger-ny-kriterieveiviser/horing-krav-til-0
Frist	7. september 2022
Høringsbrev	<p>DFØ ønsker innspill og tilbakemeldinger på forslag til standardformulerte krav og kontraktsvilkår som skal brukes i bærekraftige offentlige anskaffelser av måltidstjenester. De endelige kravene skal publisere som veiledning til offentlige innkjøpere i Norge.</p> <p>Slik gir du innspill: Dette utkastet består av ni ulike krav og kontraktsvilkår. Disse finner du i tabellene nederst i dette dokumentet. Hver av tabellene har en egen rad nederst hvor du kan skrive inn dine innspill. Dokumentet med dine innspill sendes til postmottak@dfo.no med kopi til MariFrostad.Trano@dfo.no. E-posten med høringssvar bes merkes med «Høringsinnspill - krav til bærekraftige anskaffelser av måltidstjenester».</p> <p>Fristen for å gi innspill er 07. september.</p> <p>Høringsinnspill vil bli publisert på høringssiden og blir offentlig tilgjengelig.</p> <p>Dersom du har spørsmål i forbindelse med høringen, ta kontakt med Mari Tranø (MariFrostad.Trano@dfo.no).</p>

Vår saksbehandler Emil Beddari, fagrådgiver i Framtiden i våre hender

Oversikt over spesifikasjoner			
Tittel på krav/kontraktsvilkår	Spesifikasjonstype	Nivå	Kravet/kontraktsvilkåret innebærer:
1. Leveringsemballasje(transport/pakkekasser, fruktkurver e.l.)	Kontraktsvilkår	Basis	Leveringsemballasje skal inngås i et ombrukssystem, alternativt være egnet for materialgjenvinning.
2. Emballasje i direkte kontakt med mat	Kontraktsvilkår	Basis	Emballasjen skal oppfylle kravene i avfallsforskriften § 7-4, samt kunne materialgjenvinnes.
3. Håndtering av emballasje og emballasjeavfall	Kontraktsvilkår	Basis	Skal sikre at plikten til medlemskap i returselskap godkjent av Miljødirektoratet overholdes. Der det ikke foreligger en slik plikt, skal kontraktsvilkåret sikre at det foreligger egnede rutiner for ombruk og materialgjenvinning.
4. Ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter i leverandørkjeden	Kontraktsvilkår	Basis	Formålet med kontraktsvilkåret er at leverandørene skal arbeide for at produktene som tilbys er produsert under arbeidsforhold som ivaretar grunnleggende menneskerettigheter i leverandørkjeden.
5. Sosial ansvarlig produksjon	Teknisk spesifikasjon	Ambisiøs	Produkter skal være produsert under arbeidsforhold som ivaretar grunnleggende menneskerettigheter for arbeidstakerne, og at produkter med slike egenskaper skal synliggjøres for å øke sjansen for at de bestilles.
6. Bærekraftig soya i dyrefôr	Kontraktsvilkår	Ambisiøs	Soya som inngår i dyrefôr skal være produsert under bærekraftige forhold, og ikke bidratt til avskoging.
7. System og rutiner for bærekraftig palmeolje i matprodukter og kraftfôr	Kontraktsvilkår	Basis	Leverandøren og eventuelle underleverandør jobber aktivt med å hindre at palmeolje som inngår i produkter, herunder palmeolje i dyrefôret, har ført til avskoging eller skogferringelse.
8. System og rutiner for bærekraftig palmeolje i matprodukter og kraftfôr	Kontraktsvilkår	Ambisiøs	Leverandøren og eventuelle underleverandør jobber aktivt med å hindre at palmeolje som inngår i produkter, herunder palmeolje i dyrefôret, har ført til avskoging. Bidra til overgang til bruk av bærekraftig palmeolje eller utfasing av palmeolje.
9. Oversikt over matprodukter i palmeolje	Kontraktsvilkår	Ambisiøs	Leverandøren skal i løpet av kontraktsperioden kunne levere matprodukter hvor tilsatt palmeolje ikke har bidratt til avskoging eller skogferringelse, og som er produsert under bærekraftige forhold, og/eller fase ut bruk av palmeolje i produkter.

Krav til emballasje

Dersom emballasjeavfall brukes til å lage nye produkter eller emballasje brukes flere ganger, reduseres ressursbruken, som igjen gir klima- og miljøgevinst. God emballering av mat kan også gi maten lengre holdbarhet, og kan være ett av flere tiltak for å redusere matsvinn.

I Norge gjelder grunnleggende krav til emballasjens sammensetning og mulighet for ombruk og gjenvinning, som kommer fra EUs direktiv for emballasje og emballasjeavfall. Videre er virksomheter som produserer eller importerer mer enn 1000 kg av en emballasjetype, pålagt å ha medlemskap i et godkjent returselskap for emballasje, for å sørge for innsamling og materialgjenvinning av emballasjeavfallet.

Bakgrunnen for de foreslåtte kontraktsvilkårene som gjelder emballasje er å sikre at de lovpålagte krav om sammensetning og medlemskap i godkjent returselskap overholdes, samt å øke andelen emballasjen som gjenbrukes eller materialgjenvinnes. Kontraktsvilkårene for leveringsemballasje og emballasje som er i direkte kontakt med mat åpner for at emballasjen både kan gjenbrukes eller materialgjenvinnes. Dette er for å ta høyde for at det finnes mange typer emballasje, og formålene med emballasjen i stor grad varierer. Det er viktig å gjøre undersøkelser om det er best med ombruk, materialgjenvinning eller energigjenvinning.

1. Leveringsemballasje (transport, pakkekasser, fruktkurver e.l.)*	Nivå: Basis Spesifikasjonstype: Kontraktsvilkår
Formål med kontraktsvilkåret: Formålet med kontraktsvilkåret er å øke andelen gjenbrukt eller materialgjenvunnet emballasje. Å etterspørre slik leveringsemballasje vil bidra til økt grad av sirkulærøkonomi, ved at emballasjen må designes og uformes slik at ombruk eller materialgjenvinning er mulig.	
Kravformulering: Leveringsemballasje (for eksempel transportemballasje, pakkekasser, fruktkurver e.l.) som benyttes ved levering etter avtalen skal inngå i et ombrukssystem. Alternativt må det være mulig at leveringsemballasjen materialgjenvinnes, og leverandør må sikre at den samles inn og kildesorteres, og leveres inn til lovlig avfallsanlegg som har avtale med godkjent returselskap.	
Dokumentasjon av kontraktsvilkåret: Leverandøren skal bekrefte at emballasjen inngår i et ombrukssystem eller at den kan materialgjenvinnes, og kort beskrive hvordan de sikrer at den faktisk blir levert inn til lovlig avfallsanlegg som har avtale med godkjent returselskap.	
Informasjon til innkjøpere som skal bruke kontraktsvilkåret: Hvilken type leveringsemballasje som trengs vil variere etter hva du kjøper, og leveringsemballasje kommer også i ulike typer materiale. Ombruk vil ikke i alltid være mer miljøvennlig enn materialgjenvinning, men du bør prøve å komme så langt opp i avfallshierarkiet som mulig. Kontraktsvilkåret er formulert slik at det gjelder all leveringsemballasje i avtalen. Oppdragsgiver bør gjøre markedsundersøkelser blant mulige leverandører for å undersøke om materialgjenvinning eller ombruk er det mest miljøvennlige alternativet for de ulike typene leveringsemballasje. Dersom det skulle vise seg at ombruk er et miljømessig bedre alternativ for en eller flere av typene av leveringsemballasje, kan oppdragsgiver tilpasse kontraktsvilkåret til krav om ombruksemballasje for den aktuelle leveringsemballasje.	

Vi anbefaler å bruke dette kontraktsvilkåret i kombinasjon med kontraktsvilkåret «Håndtering av emballasje og emballasjeavfall».

Konkrete spørsmål vi ønsker tilbakemelding på:

- Til innkjøpere: Er kontraktsvilkåret lett å bruke?
- Til innkjøpere og leverandører: Er det noen uklårheter rundt hva som er ment?
- Til innkjøpere og leverandører: har dere mulighet til å gjennomføre LCA-analyser for å avgjøre hvorvidt ombruk er mer miljøvennlig enn materialgjenvinning for enkelte emballasjetyper?
- Til leverandører/bransjeaktører: Er det for noen emballasjetyper alltid bedre å be ombruk fremfor materialgjenvinning og omvendt? Slik informasjon kan være nyttig å bruke som veiledning til innkjøpere.

Fyll inn dine svar og eventuelle andre innspill her:

For å komme så langt opp i avfallshierarkiet som mulig bør det også komme krav om reduisering/minimering av leveringsemballasje.

2. Emballasje i direkte kontakt med mat*

Nivå: Basis
Spesifikasjonstype:
Kontraktsvilkår

Formål med kontraktsvilkåret:

Hovedformålet med dette kontraktsvilkåret er å øke andel emballasje som går til materialgjenvinning, og dermed bidra til økt grad av sirkulærøkonomi.

Kravformulering:

Emballasjen som brukes for å beskytte produktene i denne avtalen skal kunne materialgjenvinnes og til enhver tid oppfylle kravene i avfallsforskriften § 7-4, «Grunnleggende krav til emballasjens sammensetting mv.».

Leverandøren skal til enhver tid sikre at brukeren har nødvendig og korrekt informasjon for kildesortering av emballasjen til produktene som leveres på denne avtalen, ved at emballasjen er tydelig og korrekt merket med hvordan den skal kildesorteres.

Leverandør skal kontrollere at kontraktsvilkåret overholdes i hele kontraktperioden, for eksempel ved stikkprøvekontroll. Slik kontroll vil være en del av den generelle oppfølgingen av kontrakten.

Dokumentasjon av kontraktsvilkåret:

Dersom det for noen produkter ikke er mulig å benytte materialgjenvinnbar emballasje, skal det opplyses om hvorfor det ikke er mulig. Det forutsettes da at emballasjen er egnet for energigjenvinning.

Informasjon til innkjøpere som skal bruke kontraktsvilkåret:

Emballasje er viktig for å beskytte matproduktene og ivareta kvalitet og har en særlig funksjon for å ivareta mattrygghet og forebygge matsvinn

Emballasjemarkedet er i stadig utvikling og hvilke typer materialer som kan gjenvinnes øker i omfang. Det er derfor ikke alltid like hensiktsmessig å stille spesifikke krav til emballasjens materialer eller bestanddeler, men heller at man krever at emballasjen skal «være egnet for ombruk eller kunne materialgjenvinnes». Ikke all emballasje er materialgjenvinnbar. Noen materialer må brukes for å sikre produktenes kvalitet og holdbarhet. Energien fra emballasjen er imidlertid gjenvinnbar.

Vi anbefaler å bruke dette kontraktsvilkåret i kombinasjon med kontraktsvilkåret «Håndtering av emballasje og emballasjeavfall».

Konkrete spørsmål vi ønsker tilbakemelding på:

- Til innkjøpere: Har dere erfaringer med bruk av dette kontraktsvilkåret? Hva funket bra, og hva funket mindre bra?
- Til leverandører/bransjeaktører: Er det for noen emballasjetyper alltid bedre å be om bruk fremfor materialgjenvinning og omvendt? Slik informasjon kan være nyttig å bruke som veiledning til innkjøpere.

Fyll inn dine svar og eventuelle andre innspill her:

For å komme så langt opp i avfallshierarkiet som mulig bør det også komme krav om reduisering/minimering av emballasje. "Emballasje skal kunne gjenvinnes" er noe vagt. Det legger rom for en del utveier som kan føre til at emballasjen ikke blir gjenvunnet, feks emballasje av papir og plast som må skilles eller emballasje av "nedbrytbar" plast. Energigjenvinning bør ikke likestilles med materialgjenvinning.

3. Håndtering av emballasje og emballasjeavfall*

Nivå: Basis
Spesifikasjonstype:
Kontraktsvilkår

Formål med kontraktsvilkåret:

Hovedformålet er å sikre at produsenter og importører av produkter som leveres til det offentlige som er underlagt pliktig medlemskap i returselskap for emballasje som er godkjent av Miljødirektoratet, har slikt medlemskap. Kontraktsvilkåret sikrer også at mindre produsenter har emballasje som er egnet for ombruk og materialgjenvinning.

Kravformulering:

Leverandøren skal sikre at tilbudte produkter som er omfattet av produsentansvaret i avfallsforskriftens § 7 har pliktig medlemskap i et returselskap godkjent av Miljødirektoratet.

For produkter som ikke er omfattet av plikten til medlemskap, skal det foreligge egnede rutiner som sikrer ombruk og materialgjenvinning av emballasjen. Hvem som er godkjente returselskaper, fremgår av Miljødirektoratets nettside.

Dokumentasjon av kontraktsvilkåret:

Hvis leverandøren har produsentansvar, skal leverandøren fremlegge medlemsbevis i returselskap godkjent av Miljødirektoratet eller beskrive hvordan avfallsforskriften oppfylles på annen måte senest ved kontraktsignering.

Leverandør skal kontrollere at kontraktsvilkåret overholdes i hele kontraktsperioden, for eksempel ved stikkprøvekontroll. Slik kontroll vil være en del av den generelle oppfølgingen av kontrakten.

Informasjon til innkjøpere som skal bruke kontraktsvilkåret:

For større produsenter og importører er det lovpålagt å ha rutiner og systemer for retur av emballasje. Større produsenter og importører vil si de som tilfører markedet mer enn 1000 kilo emballasje. Produsent er i avfallsforskriften § 7-3 definert som enhver som ervervsmessig importerer eller i Norge produserer emballasje eller emballerte produkter til det norske markedet og plikten til medlemskap i returselskap følger av § 7-5.

Kontraktsvilkåret vil også omfatte mindre produsenter, men da ikke som krav om medlemskap, men at leverandørene skal tilfredsstille krav til emballasjens sammensetning og mulighet for ombruk og materialgjenvinning.

Fyll inn dine svar og eventuelle andre innspill her:

n/a

Sosialt ansvar (ivaretagelse av menneskerettigheter i leverandørkjeden)

Lov om offentlige anskaffelser § 5 pålegger offentlige oppdragsgivere å ha egnede rutiner for å fremme respekt for menneskerettigheter ved offentlige anskaffelser der det er risiko for brudd på slike rettigheter.

For en del matvarer er det høy risiko for brudd på grunnleggende menneskerettigheter i produksjonen. For nærmere informasjon om hvilke produkter dette gjelder, se [Kjøp av mat og drikke \(frukt, grønnsaker, kaffe/te/kakao\) | Anskaffelser.no](#)¹.

Dette forslaget inneholder ett kontraktsvilkår og en teknisk spesifisering. Kontraktsvilkåret pålegger leverandørene å systematisk arbeide med å avdekke og utbedre brudd på menneskerettigheter i egen virksomhet og leverandørkjeden. Den tekniske spesifiseringen gjelder produkter som utgjør en risiko for brudd på grunnleggende menneskerettigheter.

4. Ivaretagelse av grunnleggende menneskerettigheter i leverandørkjeden*	Nivå: Basis Spesifikasjonstype: Kontraktsvilkår
Formål med kontraktsvilkåret: Hovedformålet med kontraktsvilkåret er at de produkter som anskaffes er produsert under arbeidsforhold som ivaretar grunnleggende menneskerettigheter for arbeiderne.	
Kravformulering: Leverandøren skal under hele kontraktperioden overholde punkt 1-4 i dette kontraktsvilkåret. Kontraktsvilkåret bygger på FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter (UNGP) og OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv med aktsomhetsvurderinger som metode. Begge rammeverkene anbefaler aktsomhetsvurderinger som foretrukket metode for å kartlegge, forebygge, begrense og gjøre rede for hvordan virksomheter håndterer eventuell negativ påvirkning på arbeidstaker- og menneskerettigheter i egen virksomhet og i leverandørkjeden. Dersom leverandøren bruker underleverandører for å oppfylle denne kontrakt, er leverandøren forpliktet til å videreføre og bidra til etterlevelse av kravene i leverandørkjeden. 1. Overholdelse av internasjonale konvensjoner og arbeidsmiljølovgivningen i produksjonsland Varene og tjenestene som leveres i denne kontrakt skal være fremstilt under forhold som er i overensstemmelse med kravene i konvensjonene og lovgivningen angitt nedenfor. Kravene gjelder i leverandørens egen virksomhet og i leverandørkjeden og omfatter: · ILOs kjernekonvensjoner om tvangsarbeid, barnearbeid, diskriminering, fagforeningsrettigheter og retten til kollektive forhandlinger: nr. 29, 87, 98, 100, 105, 111, 138 og 182. · Der hvor konvensjon 87 og 98 er begrenset ved nasjonal lov skal arbeidsgiveren legge til rette for, og ikke hindre alternative mekanismer for fri og uavhengig organisering og forhandling. · FNs barnekonvensjon, artikkel 32. · Arbeidsmiljølovgivningen i produksjonsland ¹ . Av særlige relevante forhold fremheves 1) lønns- og arbeidstidsbestemmelser, 2) helse, miljø og sikkerhet, 3) regulære ansettelsesforhold, inklusive arbeidskontrakter, samt 4) lovfestede forsikringer og sosiale ordninger. Der hvor internasjonale konvensjoner og nasjonal lovgivning omhandler samme tema, skal den høyeste standarden alltid gjelde. 2. Policies og rutiner for aktsomhetsvurderinger For å sikre etterlevelse av kravene i punkt 1, samt for å forebygge og håndtere eventuelle avvik fra kravene, skal leverandøren senest innen 6 måneder etter kontraktsstart, ha policies og rutiner på plass for aktsomhetsvurdering. Virksomheter som er omfattet av åpenhetsloven skal ha dette på plass ved kontraktsstart.	

¹ <https://anskaffelser.no/samfunnsansvar/sosialt-ansvar/hoyrisikoproduktlisten/mat-og-drikke>

Det betyr at leverandøren skal kartlegge, forebygge, begrense og gjøre rede for hvordan de håndterer risiko for negativ påvirkning på kravene i punkt 1, og retter opp skade. I tråd med metoden for aktsomhetsvurderinger skal interessenter, særlig berørte rettighetshavere, involveres. Alvorligst risiko, uavhengig av hvor i leverandørkjeden risikoen er, prioriteres først.

Leverandørens aktsomhetsvurderinger skal omfatte:

2.1 En eller flere offentlig tilgjengelige policys, vedtatt av styret. Innholdet skal som minimum omfatte en forpliktelse om å etterleve kravene i punkt 1, i egen virksomhet og i leverandørkjeden. En eller flere ansatte på ledelsesnivå skal ha ansvar for etterlevelse og rapportering om arbeidet med aktsomhetsvurderinger til styret. Leverandøren skal ha rutiner for formidling og regelmessig oppfølging av slik policy i egen virksomhet og i leverandørkjeden.

2.2 Rutiner for å utføre regelmessige risikoanalyser i egen virksomhet og i leverandørkjeden. Det innebærer å kartlegge og vurdere risiko for brudd på kravene i punkt 1.

2.3 Rutinen(e) skal beskrive hvilke tiltak leverandøren vil iverksette for å stanse, forebygge eller redusere negativ påvirkning og skade på kravene i punkt 1.

2.4 Leverandøren skal redegjøre for rutiner for å overvåke at tiltakene blir gjennomført og har effekt.

2.5 Leverandøren skal kunne vise til offentlig tilgjengelig informasjon om arbeidet med aktsomhetsvurderinger i egen virksomhet og i leverandørkjeden. Dette omfatter hvordan risiko for brudd på kravene i punkt 1, og eventuell skade i egen virksomhet og i leverandørkjeden, er håndtert.

2.6 Dersom leverandøren har forårsaket, eller medvirket til skade, skal dette håndteres ved å sørge for eller samarbeide om å rette opp skaden og yte erstatning til skadelidende.

3. Kontraktsoppfølging

Leverandøren skal sikre at kravene i punkt 1 og 2 etterleves i egen virksomhet og i leverandørkjeden.

Dersom leverandøren blir klar over forhold i strid med punkt 1 og 2 i leverandørkjeden, skal leverandøren rapportere dette til oppdragsgiver uten ugrunnet opphold.

Oppdragsgiver kan kreve at etterlevelse dokumenteres ved en eller flere av følgende tiltak:

3.1 Fremvise vedtatte policys og rutiner, jf. punkt 2.

3.2 Fremvise en oversikt over produksjonseenheter i leverandørkjeden, inkludert kontaktopplysninger, for utvalgte produkter, og/eller komponenter og/eller råvarer. Oppdragsgiver angir hvilke produkter og hvilken del av leverandørkjeden.

3.3 Besvare egenrapportering senest seks uker etter utsendelse fra oppdragsgiver, med mindre oppdragsgiver har satt en annen frist.

3.4 Fremvise gjennomført risikoanalyse, og rapportere om oppfølging og håndtering av funnene.

3.5 Delta i oppfølgingsamtale(r) med oppdragsgiver og eventuelt andre relevante interessenter.

3.6 Fremvise rapport(er) relevant(e) for kravene i punkt 1 og 2.

3.7 Kontroll og revisjon av kravene i punkt 1 og 2 hos leverandøren.

3.8 Kontroll og revisjon av kravene i punkt 1 og 2 i leverandørkjeden.

Kontraktsoppfølgingen kan gjennomføres av oppdragsgiver eller av offentlig enhet som oppdragsgiver samarbeider med. Oppdragsgiver forbeholder seg retten til å dele revisjonsrapporter og annen kontraktsoppfølgingsinformasjon med andre offentlige virksomheter. De offentlige virksomhetene omfattes av taushetsplikten.

4. Sanksjoner

Ved brudd på punkt 1-3, eller om det foreligger mangler i dokumentasjonen, gjelder sanksjonsbestemmelser i hovedkontrakten med følgende tillegg og presiseringer. Oppdragsgiver kan:

4.1 Kreve retting: Leverandøren skal fremlegge en tiltaksplan for når og hvordan kontraktsbruddene skal rettes. Tiltakene skal være rimelige sett i forhold til bruddenes art og omfang. Tiltaksplanen skal fremlegges innen fire uker. Ved vesentlige kontraktsbrudd kan oppdragsgiver sette en kortere frist. Oppdragsgiver skal godkjenne tiltaksplanen og dokumentasjon av rettelser.

4.2 Iverksette midlertidig stans i hele eller deler av leveransen når leverandøren ikke oppfylder kravet om å fremlegge tiltaksplan eller tiltaksplanen ikke blir overholdt.

Under stans vil ikke erstatningskjøp som foretas hos annen leverandør anses som kontraktsbrudd.

4.3 Kreve at leverandøren bytter underleverandør ved vesentlige kontraktsbrudd, gjentakende alvorlige brudd eller hvis tiltaksplanen ikke blir overholdt. Dette skal skje uten kostnad for oppdragsgiver.

4.4 Heve kontrakten: Ved vesentlige kontraktsbrudd, gjentakende alvorlige brudd eller hvis tiltaksplanen ikke blir overholdt

Dokumentasjon av kontraktsvilkåret:

Mal for egenrapportering inneholder forslag til spørsmål du kan stille leverandøren i kontraktsoppfølgingen, og veiledning til hvordan leverandøren skal eller kan svare på spørsmålene, og dokumentere svarene.

Informasjon til innkjøpere som skal bruke kontraktsvilkåret:

Dersom produktene/komponentene dere skal anskaffe innebærer risiko for brudd på grunnleggende menneskerettigheter i leverandørkjeden, må dere vurdere om det er forholdsmessig å stille etiske krav. I leverandørkjeden til flere mat- og drikkeprodukter, som kaffe, te, kakao, frukt, med mer, er det påvist risiko for brudd på grunnleggende menneskerettigheter, da vil det ofte være forholdsmessig å stille etiske krav.

Kontraktsvilkåret er utarbeidet av DFØ og Etisk Handel Norge i fellesskap, og ble sist revidert 01.02.2022. Kontraktsvilkåret kan benyttes uavhengig av type produkt(er) som skal anskaffes.

Konkrete spørsmål vi ønsker tilbakemelding på:

- Bruker dere dette kontraktsvilkåret i anskaffelser av måltidstjenester i dag?
- Hvordan følger dere opp kontraktsvilkåret ila. kontraktperioden? Hvis dere følger opp, hvordan fungerer det? Hvis dere ikke følger opp, hvorfor ikke?

Fyll inn dine svar og eventuelle andre innspill her:

Det er en styrke ved dette kontraktsvilkåret som burde forbli at den også stiller krav til leverandører som ikke er omfattet av Åpenhetsloven.

5. Sosialt ansvarlig produksjon – utvalgte produkter*

Nivå: Ambisiøs
Spesifikasjonstype: Teknisk spesifisering

Formål med kravspesifikasjonen:

Hovedformålet er at produkter som anskaffes skal være produsert under arbeidsforhold som ivaretar grunnleggende menneskerettigheter for arbeidstakerne, og at produktene med slike egenskaper skal være tydelig i bestillingssystemet for å øke sjansen for at de faktisk bestilles.

Kravformulering:

Produktene som fremkommer av produktlisten i bilag [X/Oppdragiver angir i hvilket bilag det fremkommer hvilke produkter kravet gjelder for] skal være sosialt ansvarlig produsert.

At produktene er sosialt ansvarlig produsert innebærer at de er produsert under arbeidsforhold som oppfyller følgende:

1. ILOs kjernekonvensjoner om tvangsarbeid, barnarbeid, diskriminering, fagforeningsfrihet og kollektive forhandlinger (nr. 29, 87, 98, 100, 105, 111, 138 og 182)
2. Nasjonal lovgivning i produksjonslandet. Av særlig relevante forhold fremheves 1) lønns- og arbeidstidsbestemmelser; 2) helse, miljø og sikkerhet; 3) regulære ansettelsesforhold, inklusive arbeidskontrakter; samt 4) lovfestede forsikringer og sosiale ordninger.

Det skal komme tydelig frem i bestillingssystemet hvilke produkter som er sosialt ansvarlig produsert.

Dokumentasjon av kravspesifikasjonen:

Dokumentasjon på at produktene er sosialt ansvarlig produsert kan være at produktene er sertifisert i henhold til en sertifisering for sosialt ansvarlig produksjon, som for eksempel Fairtrade, UTZ, og/eller Rainforest Alliance, eller annen relevant dokumentasjon.

Leverandøren skal opplyse i produktlisten hvordan kravet oppfylles for utvalgte produkter, ved angivelse av merkeordning eller på annen måte.

Ved bruk av EHF katalog skal sosialt ansvarlige produkter merkes i henhold til formatet.

Ved bruk av leverandørens bestillingssystem skal leverandøren oppgi hvordan produktene som er sosialt ansvarlig produsert skal fremheves i systemet.

Informasjon til innkjøpere som skal bruke den kravspesifikasjonen:

Kravet kan brukes når du skal kjøpe produkter som innebærer risiko for brudd på menneskerettigheter i leverandørkjeden. Eksempler på slike produkter er kaffe, te, kakao og frukt.

Når du vet at det finnes risiko for brudd på menneskerettigheter, og at det eksisterer merkede produkter på markedene, anbefaler vi at du vurderer å plukke ut de produktene som utgjør en høy andel av innkjøpsvolumet, enten i verdi eller andel. Dersom f.eks. bananer utgjør en stor andel av fruktanskaffelsen, mens melon kun utgjør en liten del, så kan det være mer hensiktsmessig å stille dette kravet for bananer enn melon.

Konkrete spørsmål vi ønsker tilbakemelding på:

- Har dere brukt dette eller lignende kravspesifikasjon, tildelingskriterium eller kontraktvilkår? Beskriv gjerne og gi eksempler
- Hva synes dere om formuleringene over?

Fyll inn dine svar og eventuelle andre innspill her:

For å kunne sannsynliggjøre sosialt ansvarlig produksjon, så burde det spesifiseres at sertifiseringsordninger og annen dokumentasjon skal ha uavhengig tredjepartsverifisering. Det er avgjørende at det stilles krav om uavhengig tredjepart verifiseringssystem og/eller merkeordninger godkjent og etablert av nasjonale myndigheter. Dette er vi positive til.

I henhold til menneskerettserklæringens artikkel 23 er levelønn og leveinntekt en menneskerett. Fattigdom er ofte hovedårsaken til de verste former for slaveri som barne- og tvangsarbeid, derfor er det essensielt at levelønn og leveinntekt får en plass i kontraktvilkårene.

Avskoging

Risiko for innkjøp av råvarer som bidrar til avskoging gjør seg særlig gjeldende innenfor kategorien mat. Ifølge [IPCC kommer 23 prosent av alle menneskeskapt utslipp fra skogbruk](#), jordbruk og andre arealbruksendringer.² Omtrent [80 prosent av global avskoging skyldes jordbruk](#).³

[EU-kommisjonen la i november 2021 fram et forslag til ny forordning](#) om avskogingsfrie produkter.⁴

Formålet med forordningen er å minimere EUs globale bidrag til avskoging og skogferringelse, redusere EUs bidrag til klimagassutslipp og tap av biologisk mangfold globalt, samt bidra til at etterspørsel og handel med bærekraftige og lovlige produkter øker. Forslaget omfatter blant annet palmeolje, storfekjøtt, soya, kaffe og kakao.

Norge har sammen med åtte andre europeiske land innenfor den såkalte Amsterdamerklæringen fremmet en ambisjon om å eliminere avskoging forbundet med råvarer fra jordbruket»

I [handlingsplan for økt andel klima- og miljøvennlige offentlige anskaffelser og grønn innovasjon](#)⁵ er et av de prioriterte tiltakene innenfor matområdet å velge matvarer med lavere klimafotavtrykk, herunder mat med lav risiko for avskoging.

Ny forordning fra EU, handlingsplanen og Norges forpliktelse via Amsterdamerklæringen danner noe av bakgrunnen for at vi i løpet av 2022 planlegger en grundigere gjennomgang av hvordan kan sikre

² <https://www.ipcc.ch/srccl/chapter/summary-for-policymakers/>

³ <st15151-en19.pdf> (europa.eu)

⁴ <https://www.regjeringen.no/no/sub/eos-notatbasen/notatene/2021/nov/avskogingsfrie-ravarer-og-produkter/id2907670/>

⁵ <https://anskaffelser.no/om-oss/handlingsplan-gronne-og-innovative-anskaffelser>

at råvarene man anskaffer ikke har ført til avskoging. I den forbindelse vil vi gjerne høre fra virksomheter eller offentlige oppdragsgivere som allerede i dag arbeider med dette.

I denne omgang sender vi våre eksisterende kriterier for bærekraftig soya i dyrefôr og palmeolje på høring. Dersom du har erfaring med bruk av disse i en konkret anskaffelse vil vi gjerne høre om din erfaring. Vi ønsker også generelle innspill uavhengig av om du har erfaring med å bruke disse.

6. Bærekraftig soya i dyrefôr*	Nivå: Ambisiøs Spesifikasjonstype: Kontraktsvilkår
Formål med kontraktsvilkåret: Hovedformålet er at eventuell soya i kraftfôret dyrene har spist har vært produsert under bærekraftige forhold og ikke bidratt til avskoging. Dette bygger opp under Norges klimamål om å redusere utslipp av klimagasser fra avskoging og skogdegradering i utviklingsland, i samsvar med bærekraftig utvikling.	
Kravformulering: Egg, kjøtt- og meieriprodukter: Dersom det er benyttet soya i kraftfôret til dyrene, skal denne ha vært bærekraftig og ikke bidratt til avskoging eller skogforringelse. Dette innebærer at soyaen er produsert under forhold som sikrer: <ul style="list-style-type: none">• Etterlevelse av nasjonal og lokal lovgivning i produksjonslandet• rettfærdige arbeidsvilkår, i henhold til nasjonal og internasjonal lovgivning, som ILOs kjernekonvensjoner• Respekt for urbefolkning og tradisjonelt landbruk• Beskyttelse mot ombygging av områder med høy økologisk og sosiale verneverdier i henhold til HCV Resoruce Networks definisjon, eller tilsvarende• Ansvarsfull bruk av jordbrukskjemikalier og vannressurser	
Dokumentasjon av kontraktsvilkåret: Kravet kan dokumenteres ved at soyaen er sertifisert i henhold til Pro Terra, RTRS (Round Table of Responsible Soy) eller annen relevant dokumentasjon. Dersom soyaen i fôret kommer fra et land uten tropisk skog og den derfor ikke har bidratt til tropisk avskoging, kan det legges frem dokumentasjon om opprinnelsesland. Canada, USA og Polen er eksempler på slike land. Leverandøren skal på forespørsel fremlegge dokumentasjon på at kravet er oppfylt.	
Informasjon til innkjøpere som skal bruke kontraktsvilkåret: Soyamel er en viktig proteinkilde i fôr, og brukes i flere typer dyrefôr. Det er relevant å benytte kontraktsvilkåret dersom din anskaffelse inkluderer produkter som f.eks. fjørfekjøtt, svinekjøtt, oksekjøtt, egg, meieriprodukter. Det finnes i dag to sentrale standarder for bærekraftig produksjon av soya, ProTerra og RTRS (Round Table Responsible Soy). Disse blir blant annet av WWF ansett som likeverdige. Dersom leverandør velger å vise til annen dokumentasjon enn Proterra og/eller RTRS skal alle punktene på listen ovenfor være grunnlag for vurdering av om dokumentasjonen er å anse som «annen relevant dokumentasjon». De nevnte merkeordningene for soya omhandler også beskyttelse av urfolk og lokalsamfunns områder og rettigheter, inkludert retten til fritt, forutgående og informert samtykke. For produkter av norsk opprinnelse er henvisning til The Norwegian Commitments on Sustainable Soy and Forests å anse som godkjent dokumentasjon.	

Konkrete spørsmål vi ønsker tilbakemelding på:

- Vi vil gjerne høre om konkrete erfaringer ved bruk av dette kontraktsvilkåret. Har dere brukt dette eller lignende kontraktsvilkår? Hadde dere leverandørdialog i forkant?
- Til leverandører: Er soyaen dere bruker i dag sertifisert? Hvor stor andel?

Fyll inn dine svar og eventuelle andre innspill her:

I tillegg til å sette vilkår om innkjøp av animalske produkter der soyaen i kraftfôret har en bærekraftssertifisering, kunne dette kontraktsvilkåret med fordel også oppfordret til etterfølgelse av andre kontraktsvilkår og kravspesifikasjoner sin fremmer mer plantebasert kost i måltidstjenestene. Uansett om soyaen i kraftfôret er produsert på mest mulig skånsom måte vil det være mer ressurseffektivt – og dermed mer bærekraftig – at denne soyaen blir til menneskeføde direkte heller enn å mates til et husdyr først.

I kravformuleringen som viser til urfolksrettigheter burde dere også vise til konkret internasjonal lovgivning slik som ILO 169.

7. System og rutiner for bærekraftig palmeolje i matprodukter og kraftfôr*

Nivå: Basis
Spesifikasjonstype:
Kontraktsvilkår

Formål med kontraktsvilkåret:

Hovedformålet er å sikre at leverandøren og eventuelle underleverandør jobber aktivt med å hindre at palmeolje som inngår i produkter, herunder palmeolje i dyrefôret, har ført til avskoging eller skogforringelse.

Kravformulering:

Leverandøren skal ha system og rutiner for at palmeolje som benyttes i matprodukter og i kraftfôr som inngår i produksjon av egg, meieri- og kjøttprodukter som omfattes av avtalen, ikke bidrar til avskoging eller skogforringelse.

Dersom leverandør bruker underleverandører for å oppfylle denne kontrakt, er leverandør forpliktet til å videreføre og bidra til etterlevelse av kravet i leverandørkjeden.

Dokumentasjon av kontraktsvilkåret:

Dokumentasjon kan være retningslinjer, en offisiell tilnærming (policy), beskrivelse av virksomhetens arbeid på feltet eller lignende, som inkluderer målsettinger og informasjon om hvordan disse målsettingene skal oppnås. Dokumentasjonen bør inneholde en tidfestet handlingsplan.

Dersom innsendt dokumentasjon viser til RSPO, godkjennes dokumentasjon som beskriver at leverandør eller underleverandør benytter palmeolje sertifisert i henhold til alle de ulike nivåene innen RSPO, herunder RSPO Credit, Mass Balance, Identity Preserved eller Segregert.

Dokumentasjon som viser til utfasing av bruk av palmeolje i fôr eller matprodukter godkjennes også.

Både en policy som beskriver en overgang til mer bærekraftig palmeolje i produkter eller at man ønsker mindre bruk av palmeolje generelt i produkter vil oppfylle kravet.

Dokumentasjon må foreligge innen [sett inn dato, f.eks. en måned etter signering av kontrakt eller oppstart].

Informasjon til innkjøpere som skal bruke kontraktsvilkåret:

Palmeolje kan ofte være en ingrediens i kraftfôr til dyr. Dersom du skal kjøpe egg, meieri- og kjøttprodukter (fjørkrekjøtt, svinekjøtt, storfekjøtt e.l.) kan dette kravet være aktuelt å bruke. I tillegg kan palmeolje være en ingrediens i flere

matprodukter, for eksempel bakervarer, brød og rundstykker, frossenmat, sjokolade og is. Disse produktene faller i stor grad inn under CPV-kode 15800000.

Vi anbefaler at markedsdialog gjennomføres før man bruker kravet. Undersøk med leverandørene hvordan de jobber med å forhindre avskoging i sine leverandørkjeder. Dette gjelder særlig hvis du vurderer å bruke kravene i forbindelse med en måltidstjenester.

Vi informerer også om RSPO-ordningen og de ulike nivåene av sertifisert palmeolje.

Konkrete spørsmål vi ønsker tilbakemelding på:

- Vi vil gjerne høre om konkrete erfaringer ved bruk av dette kontraktsvilkåret. Har dere brukt dette eller lignende kontraktsvilkår? Hadde dere leverandørdialog i forkant?
- Vi ber også særlig om innspill på hvordan det har vært å vurdere dokumentasjon. Er det f.eks. mulig å sammenligne dokumentasjon som innleveres?
- Til leverandører: har dere system og rutiner på plass for å hindre at palmeolje som inngår i det dere serverer har ført til avskoging? Hva tenker dere om et slikt kontraktsvilkår?
- Til leverandører: Har dere en stor andel produkter hvor dere har kuttet ut palmeolje? Dersom palmeolje inngår i produktene, er denne sertifisert?

Fyll inn dine svar og eventuelle andre innspill her:

Overgangen til mer bærekraftig palmeolje eller alternative råvarer er en viktig del av å minske naturforringelsen forårsaket av matproduksjon. Da RSPO-ordningen har vært kritisert for ikke å sikre fravær av avskoging burde bruken av denne ordningen evalueres og vurderes erstattes med en annen. RSPO har vært kritisert både for ikke å garantere fravær av nylig avskoging før området ble til palmeoljeplantasje, samt for ikke å ha gode nok rutiner for kvalitetsrevisjon.

8. System og rutiner for bærekraftig palmeolje i matprodukter og kraftfôr*	Nivå: Ambisiøs Spesifikasjonstype: Kontraktsvilkår
Formål med kontraktsvilkåret: Hovedformålet er å sikre at leverandøren og eventuelle underleverandør jobber aktivt med å hindre at palmeolje som inngår i produkter, herunder palmeolje i dyreføret, har ført til avskoging, samt bidra til overgang til bruk av bærekraftig palmeolje eller utfasing av palmeolje.	
Kravformulering: Leverandøren skal ha system og rutiner for at palmeolje som benyttes i matprodukter og i kraftfôr som inngår i produksjon av egg, meieri- og kjøttprodukter som omfattes av avtalen, ikke bidrar til avskoging eller skogforringelse. Dersom produktene som tilbys på denne avtalen inneholder palmeolje, enten direkte eller i kraftfôret til dyrene, skal rutinene inneholde mål om å øke andelen bærekraftig palmeolje i matprodukter og i kraftfôr som inngår i produksjon av egg, meieri- og kjøttprodukter. Dette innebærer at palmeoljen er produsert under forhold som sikrer: <ul style="list-style-type: none">• at naturskog og torvmyr bevares• at palmeoljen kan spores tilbake til den enkelte mølle eller gård• rettferdige arbeidsvilkår, i henhold til nasjonal og internasjonal lovgivning, som ILOs kjernekonvensjoner Dersom leverandør bruker underleverandører for å oppfylle denne kontrakt, er leverandør forpliktet til å videreføre og bidra til etterlevelse av kravet i leverandørkjeden.	
Dokumentasjon av kontraktsvilkåret: Leverandøren skal beskrive hvordan virksomheten jobber med overgang til matprodukter som inneholder bærekraftig palmeolje.	

Leverandør kan også levere inn dokumentasjon som beskriver utfasing av bruk av palmeolje. Slik dokumentasjon kan være retningslinjer, en offisiell tilnærming (policy), beskrivelse eller lignende, som inkluderer målsettinger og informasjon om hvordan disse målsettingene skal oppnås. Retningslinjene bør inkludere punkt om åpenhet om leverandørkjeder, samt en tidfestet handlingsplan.

Dersom innsendt dokumentasjon viser til RSPO er det kun Segregert eller Identity Preserved som godkjennes som dokumentasjon.

Dokumentasjon må foreligge innen [sett inn dato, f.eks en måned etter signering av kontrakt eller oppstart].

Informasjon til innkjøpere som skal bruke kontraktsvilkåret:

Palmeolje kan ofte være en ingrediens i kraftfôr til dyr. Dersom du skal kjøpe egg, meier- og kjøttprodukter (fjørkekjøtt, svinekjøtt, storfekjøtt e.l.) kan dette kravet være aktuelt å bruke. I tillegg kan palmeolje være en ingrediens i flere matprodukter, for eksempel bakervarer, brød og rundstykker, frossenmat, sjokolade og is. Disse produktene faller i stor grad inn under CPV-kode 15800000.

Vi anbefaler at markedsdialog gjennomføres før man bruker kravet. Undersøk med leverandørene hvordan de jobber med å forhindre avskoging i sine leverandørkjeder. Dette gjelder særlig hvis du vurderer å bruke kravene i forbindelse med en måltidstjenester.

Vi informerer også om RSPO-ordningen og de ulike nivåene av sertifisert palmeolje.

Konkrete spørsmål vi ønsker tilbakemelding på:

- Vi vil gjerne høre om konkrete erfaringer ved bruk av dette kontraktsvilkåret. Har dere brukt dette eller lignende kontraktsvilkår? Hadde dere leverandørdialog i forkant?
- Vi ber også særlig om innspill på hvordan det har vært å vurdere dokumentasjon. Er det f.eks. mulig å sammenligne dokumentasjon som innleveres?
- Til leverandører: har dere system og rutiner på plass for å hindre at palmeolje som inngår i det dere serverer har ført til avskoging? Hva tenker dere om et slikt kontraktsvilkår?
- Til leverandører: Har dere en stor andel produkter hvor dere har kuttet ut palmeolje? Dersom palmeolje inngår i produktene, er denne sertifisert?

Fyll inn dine svar og eventuelle andre innspill her:

Kritikken for bruk av RSPO fra innspillet til kontraktsvilkår 8. er også gjeldende her, da problemet ikke ligger i Mass Balance-systemet men i ordningens kapasitet til å forhindre avskoging. For øvrig er det en godt forslag å utskille et ambisiøst kontraktsvilkår som baserer seg på å kun ta inn produkter med godt sertifisert palmeolje heller enn blandingsprodukter som kun kan garantere bærekraft for en andel av oljen brukt.

9. Oversikt over matprodukter med palmeolje*

Nivå: Ambisiøs
Spesifikasjonstype:
Kontraktsvilkår

Formål med kontraktsvilkåret:

Hovedformålet er at leverandøren i løpet av kontraktperioden skal kunne levere matprodukter hvor tilsatt palmeolje ikke har bidratt til avskoging eller skogforringelse, og som er produsert under bærekraftige forhold, og/eller fase ut bruk av palmeolje i produkter.

Kravformulering:

Leverandøren skal ha kjennskap til hvilke av de tilbudte produktene som inneholder palmeolje, og hvilke produkter som inneholder palmeolje som anses som bærekraftig og ikke har bidratt til avskoging eller skogforringelse.

At produktene inneholder palmeolje som anses som bærekraftig og ikke har bidratt til avskoging eller skogforringelse innebærer at den er produsert under forhold som sikrer:

- Beskyttelse mot konvertering av naturskog og torvmyr
- Sporbarhet (for palmeoljen) tilbake til den enkelte mølle eller gård
- Rettferdige arbeidsvilkår, i henhold til nasjonal og internasjonal lovgivning

Dokumentasjon av kontraktsvilkåret:

Leverandør skal gi en oversikt over hvilke av de tilbudte produktene i sortimentet og hvilke ingredienser til tilberedning av mat som inneholder palmeolje. Leverandør skal videre oppgi om disse produktene inneholder bærekraftig palmeolje og ikke har bidratt til avskoging og skogdegradering av tropisk skog (BP), i henhold til punktlisten over. Dokumentasjon på dette kan være at palmeoljen er sertifisert i henhold til RSPO (Roundtable for Sustainable Palm Oil), nivå Identity Preserved (IP) eller Segregert (SG), eller annen relevant dokumentasjon. Det skal også oppgis om produktene ikke inneholder bærekraftig palmeolje (P).

Dokumentasjon må foreligge innen [sett inn dato, for eksempel en måned etter signering av kontrakt eller oppstart].

Informasjon til innkjøpere som skal bruke kontraktsvilkåret:

En forutsetning for å jobbe med overgang til bærekraftige palmeolje i produkter er at leverandøren har oversikt over hvilke produkter som inneholder palmeolje.

En måte å vise at palmeoljen er bærekraftig er at den er sertifisert i henhold til RSPO (Round Table for Sustainable Palm oil), nivå Identity Preserved (IP) eller Segregert (SG).

Fyll inn dine svar og eventuelle andre innspill her:

Kravet om oversiktlig dokumentasjon er godt. Kritikken for RSPO er fortsatt gjeldende.